

ISTRA

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

SAHRANOMNA OPLENCU

smrtnih ostataka Viteškog Kralja Aleksandra I. Ujedinitelja završene su posmrtni svečanosti za velikim Kraljem. Velika tuga čitavog jednog naroda međutim ostaje, jer je bezgranična bol za velikim Pokojnikom; jer je Jugoslavija Njegovom smrću doživjela najveći udarac i najveći gubitak.

Od marseilleske tragedije dalje pisat će se drugi period jugoslavenske historije. A i za čitav međunarodni život ta će tragedija biti medjaš razdoblja. Smrću Kralja Aleksandra nestao je jedan istinski veliki Kralj, veliki državnik i vođa naroda, snažni reformator i jaki diplomata.

On je podigao svoju zemlju na visoki stepen razvoja i vodio njezinu sudbinu sigurnom rukom. U međunarodnoj politici je provodio akcije od najveće zamašnosti za organizaciju svjetskog mira i na tom su polju Njegova djela velika i vidna, na tim se djelima zasniva i Mala antanta i Balkanski pakt, to je izmirenje i bratstvo Jugoslavije i Bugarske. Pao je, kad se uputio u Francusku da tamo nastavi svoj rad na organizaciji međunarodnog mira.

Zato, jer je bio snažan, jer je svojom čvrstom rukom i visokim umom sretno vodio život Jugoslavije, zato su prošlih dana široke narodne mase Jugoslavije padale na koljena, zato se je plač i kuknjava razlijevala putem, kuda je prolazilo Njegovo mrtvo tijelo, zato je čitav narod jecao i u crno se zavio. Doista, takve žalosti za Kraljem nije još ni jedan narod doživio. Prošlih se je dana vidjelo kako su široki narodni slojevi, svojim zdravim instinktom, shvaćali historijsku misiju Kralja Aleksandra i kako su mu odani. Hiljade, stotine hiljada puka prošle su u Splitu, u Zagrebu i u Beogradu ispred odra Viteškog Kralja i taj je tužni mimohod najbolji znak kako je narod teško osjetio veliki gubitak. Iz Splita do Beograda vlak je s Mrtvim Kraljem prošao kroz špalir naroda na koljenima i u suzama. Vidjele su se scene, koje su razdirale srce. Umro je najveći i najmudriji među Jugoslavenima, a Jugoslaveni su toga duboko svjesni.

Kako je bio velik i sa internacionalnog gledišta vidi se po odjeku, koji Njegova smrt ima u čitavom svijetu. Čitav se svijet poklonio pred Njegovim mučeničkim odrom s najvećim pijetelom, s najvećim simpatijama za teško pogodjenu Jugoslaviju. Najviši predstavnici međunarodnog života bili su zastupani ili su lično prisustvovali na Njegovom sprovodu. A čitava međunarodna štampa piše o Njemu s najvećim priznanjem, iznoseći Njegov veliki rad, Njegovo veliko djelo u zemlji i na internacionalnom polju. Iz svih tih prikaza Njegove ličnosti sve je očiti Njegovo veliko historijsko značenje. Format Njegove ličnosti bio je velik. Ne samo prijatelji Jugoslavije, nego i najveći protivnici moraju to da priznaju. Svako ko objektivno promatra Njegovo Djelo mora da prizna, da je mnogo učinio i da je učinjeno imalo svoju sadržinu i svoju vitalnost. Vidovit i pun osjećaja za budućnost On je postavljao sigurne temelje čvrste Jugoslavije, a i u internacionalnoj akciji gledao je u dalju budućnost. Bio je veliki diplomata kakvih ima malo u svijetu. To mu priznaju čak i u Sovjetskoj Rusiji, gdje je komesar za vanjske poslove Litvinov na jednoj komemoraciji održao govor o blagopokojnom Kralju, u kojem je izrekao najveća priznanja i divljenja Njegovom djelu.

Zločinačka ruka, koja je pucala na Njega i koja je prekinula nit jednog velikog života prokleta je zato ne samo od čitavog jugoslovenskog naroda, nego i od svijeta onih, koji se dive historijskoj ličnosti Kralja Aleksandra i koji osjećaju veliki gubitak povodom Njegove tragične smrti. Marseilleski hitci nisu osuđeni od čitavog svijeta samo kao pokušaj, da se ubije Jugoslavija, nego i kao pokušaj, da se ubije evropski mir i kao pokušaj, da se organizaciji evropskog mira, koju je Kralj Aleksandar usavršio, zada najveći udarac. Svijet osuđuje i zgraža se nad tim strahovitim zločinom, groznim po neposrednom učinku, a nedoglednom po posljedica koje bi mogao imati. Na sreću Jugoslavija je zaslugom Pokojnika tako čvrsta

NASLJEDNIK VITEŠKOG KRALJA ALEKSANDRA I UJEDINITELJA

NJEGOVO VELIČANSVTO KRALJ PETAR II.

danas, da je udarac primila, a da se pod njim nije ni za tren pokolebala. Jugoslavija se nije raspala, u njoj nije došlo do nemira i borbi, o kojima su atentatori i njihovi idejni vođe sanjali. Jugoslavija je danas čvrsta stvarnost, koju je Smrt Kraljeva samo još očeličila. Svi Jugoslaveni, i oni zanosni i oni tihi, osjetili su kako je ovih dana jedinstvo velika stvar i kako je ono definitivno. U velikoj tuži Jugoslaveni su znali sačuvati svoje dostojanstvo i nisu ni za tren dozvolili neprijatelju, koji je to očekivao, da posumnja u čvrstoću jedinstva i u sigurnost države. To je, sigurno, najveće razočaranje za one, koji su ugurali oružje u ruke zločincima.

Ko je stvarno idejni začetnik marsejskog zločina? Na to pitanje moglo bi se odgovoriti i sada, ali zato, da bi taj odgovor bio sasvim ispravan treba početi, da se istraza izvede do kraja. Doći će sve na vidjelo, jer ništa ne smije ostati zatajeno, da bi bila dana zadovoljština velikoj sjeni Kralja Viteza i Louisa Barthoua, koji je s njime pao

i da bi se dala zadovoljština ponosnom narodu Jugoslavije. I u interesu evropske međunarodne pravde i zato, da bi se već jednom definitivno izolirale kao nezdrave stanice, oni centri iz kojih proizlaze ovakvi atentati na mir, odakle se udara na ovaj način po Jugoslaviji. Javno mišljenje čitavog svijeta traži temeljitu istragu i rasvjetljavanje pozadine marsejskog atentata. U tom smislu pišu mnogi veliki strani listovi i moramo vjerovati, da će se to provesti, ma da se na nekoj strani pokazuje svjetsna tendencija bježanja pred odgovornošću i sakrivanja iza fraza...

Prema dosadanim rezultatima istrage očito je, da je atentator ubica Vladimir Georgijev Černozemski, porijeklom iz Bugarske, bivši član makedonske organizacije VMRO, kojoj je šef Vanča Mihajlov. To je definitivno utvrđeno. On je u posljednje vrijeme prišao takozvanim »ustašama« i u njihovim logorima instruirao ih u revolucionarnoj akciji i atentatima. Prema izjavama uhapšenih »ustaša« Pospisila, Rajića i Mije Kralja, ko-

je je ulovila francuska policija, a koji su u Jugoslaviji osuđeni na smrt ili na robiju zbog svojih terorističkih djela, oni su bili ortaci marsejskog atentatora, a čitavu organizaciju atentata proveli su vođe ustaša dr. Pavelić i Perčec, koji u inostranstvu, kao plaćenici izvjesnih neprijatelja Jugoslavije, organizuju terorističku akciju protiv Jugoslavije. Niti istrage vode, dakle, očito do idejnih začetnika marsejske tragedije i konačni rezultati već se sada mogu nazrijeti. A Pavelić je već uhapšen.

Idućih dana međunarodna javnost biti će informirana o konačnim rezultatima istrage i odjek toga ne će biti malen. Marsejska tragedija, strašna po svom neposrednom odjeku u čitavom svijetu, ulazi sada u svoju drugu fazu, u rasvjetljavanje pred međunarodnom javnošću. I čitava međunarodna politika bit će pod utiskom toga. O zamašitosti toga utiska još je prerano govoriti.

Jugoslavija, međutim, vođena neumrlim Duhom Viteškog Kralja, gleda sigurno u svoju budućnost.

FAŠISTIČKA ŠTAMPA

O TRAGEDIJI U MARSEILLEU

»Popolo d' Italia, od 10 o. mj. piše:

Sa dubokim sauešćem žalimo i proklinjemo ovaj opskurni tragični gest, koji je nenadano zamutio međunarodni život. Sjene prošlih dana, koje su se bile javile na jadranskom horizontu uvredama štampe, koje su nas bile duboko ranile, ne mogu da uguše humani osjećaj, kojega osjećamo radi ove tragedije. Mi se klanjamo uspomeni palog Kralja, koji je od prvih balkanskih ratova, a naročito od 1914, igrao vrlo važnu ulogu u podunavsko-balkanskim emigranata« piše:

Premda je naša generacija otvrdla u nenadanim događajima, tragedija u Marseilleu baca sjenu dubokog ganuća na talijanski narod.

»Il Piccolo di Trieste«, od 10 o. mj. pod velikim naslovom: »Kralj Aleksandar i Barthou ubijeni revolverskim hitcima od jednog jugoslovenskog emigranta«.

U ovoj godini punoj tragičnih događaja, žalosna tragedija u Marseilleu prevazilazi sve dosadašnje. To umorstvo baca u tugu dva naroda, a cijeli svijet žali i proklinje taj događaj.

Ali taj gest u Marseilleu je uzaludan, kao što su uzaludne sve antihistorijske geste. Historija se ne da smetati, ona ne silazi sa širokog i pravog puta, koji je najkonstruktivniji za narode, a baš tim putem se bila historija očevito uputila. Tim veće je žaljenje talijanskog naroda što se ta tragedija dogodila iza humanog govora Duceovog u Milanu. Iz Milana je bila izišla riječ, koja je umirila horizont i radi koje su porasle najljepše nade.

Treba željeti da se taj duh nastavi i da ostane nad ovim tragičnim događajem, jer se tok historije ne može mijenjati.

Mi Talijani smo uvijek prezirali one koji su htjeli odvesti narodima njihove legitimne pretstavnike. Mi pozdravljamo uzbuđenom dušom dva mrtvaca, jugoslovenskog Suverena i odličnog francuskog državnika.

U dopisu iz Rima pod datumom 9 oktobra piše nadalje

Vijest o impresionirajućoj tragediji u Marseilleu, koja se proširila večeras preko izvanrednih novinskih izdanja, primljena je u glavnom gradu dubokim uzbuđenjem. Žalost se javila naročito radi smrti Kralja Aleksandra. Politički raznimolazjenja i nacionalni konflikti, koji su se pojavili između oba naroda, nisu utrnuli u fašističkoj Italiji osjećaj sažaljenja, ljudske solidarnosti i političke lealnosti.

U dopisu iz Graza piše:

»Normalna situacija u Jugoslaviji«. — Po vijestima koje su sakupljene na graničnim stanicama Spiefeld, u Jugoslaviji vlada potpuni mir. Situacija uz granicu i promet su normalni.

»Il Popolo di Trieste« od 10 o. mj. organ fašističke stranke, piše uvodnik pod naslovom »Solidarieta civile«, u kojem kaže:

Dok Evropa traži toliko željene putove za miran život među narodima, i dok volja državnika, kojima je na čelu Benito Mussolini, rade na općoj slozi, eto gdje se iz mraka javlja zločinačka ruka, eto nove krvi koja crveni sudbinu dvaju naroda. —

Italija, kulturna nacija među kulturnim nacijama, prva osuđuje ovakove okrutne i nečovječne zločine. Nikakova solidarnost nije moguća, i neće biti nikada moguća sa onima koji barbarski uništavaju ljudske živote.

Mrski zločinac Petar Kelemen, cinički atentator, neće sigurno koristiti hrvatskim separatistima, ako je istina da je on bio njihovo fatalno orudje.

Danas, u situaciji punoj nepoznatog, u momentu nemirnom za Evropu i sav svijet, gest jednog kriminalnog tipa ne može nikome koristiti. Taj gest je na protiv najštetniji i najstomatniji i za evropsku civilizaciju.

Cijeli talijanski narod, kao jedan čovjek, sudjeluje u žalosti jugoslovenskog i francuskog naroda.

U dopisu iz Marseillea piše L. Antoniazzi Lucatelli:

Kakav tragični dan je doživio danas Marseille. Dan bola i žalosti, dan krvi i užasa. Marsejski građani su iskrenim entuzijazmom sudjelovali proslavi u čast Kralja Aleksandra; u velikim masama oni su dohrlili da dočekaju uzvišenog gosta, koji je sašao na njihovu obalu da prosljedi put za Pariz. Sa velikim zanosom je građanstvo pozdravljalo kraljevsku povorku, a sada, poslije je užasnog događaja, građanstvo je palo u klonulost za koju se čini da nema utjehe. Tako duboko je ganuća naroda, da je teško rekonstruirati sve faze mrskog atentata, koji je bacio u duboku žalost dva naroda i koji je izazvao sauešće i ganuće cijelog svijeta.

»Giornale d' Italia« od 10 o. mj. Talijanski narod je sav pogodjen nesrećom, koja je atentatom na Kralja

Aleksandra, pogodila jugoslovenski narod. Na prvu vijest o atentatu smo se nadali da će Kraljev život moći da bude spašen, ali, nažalost, objavljena je smrt. Sa dubokim prezirom i velikom žalošću, talijanski narod osuđuje ovaj politički zločin, koji je okrvavio evropsku civilizaciju i sramoti njezine političke običaje.

Riječka »Vedetta d' Italia« od 10 o. mj. prenaša gornji članak iz »Giornale d' Italia« ograničuje se na registriranje žalosnog događaja. Ujedno javlja da je prefekt Turbacco, čim je saznao za tragičan događaj, odmah otišao jugoslovenskom konzulu na Rijeku g. dr. Nikoli Miroševiću, i izrazio mu duboko sauešće u velikoj žalosti, koja je zadesila susjedni narod.

Puljski »Corriere istriano« od 10 o. mj. donosi vijesti o tragediji. Ujedno komentira strašan događaj u posebnom članku. Članak je potpisao G. M. (Giovanni Maracchi), a sav je u duhu članka iz »Popolo d' Italia«. Članak završava:

»Što bilo talijanski narod, jak u svojoj granitnoj snosljivosti i u svojoj nerazrivoj vjeri u Ducea, čeka mirno, ali budno razvoj događaja«.

Zadarski »San Marco« od 10 o. mj. donosi također članak iz »Popolo d' Italia« i registrira događaje. Ujedno javlja sažalnice Mussolinijeve i Suvicheve.

Sve talijanske novine toga dana donasaju masnim slovima vijest United Press da će Doumergue otići u Rim, mjesto pokopnog Barthoua u isto vrijeme i s istim programom kao što je bilo određeno prije tragičnog događaja.

Talijanske novine od 11 oktobra pišu:

»Il Gazzettino« bilježi događaje i tok istrage. Ujedno donasja: — Čim se doznalo za smrt Kralja Aleksandra i Barthoua, Mussolini je u ime talijanskog naroda poslao sažalni brzojav francuskoj i jugoslovenskoj vladi.

Ujutro 10 oktobra u 9.30 sati je potsekretar Ministarstva vanjskih posla Suvich, u pratnji grofa Sennia, otišao u poslanstvo Jugoslavije i francusku ambasadu i izrazio sauešće u ime talijanske vlade.

Toga dana je i guverner Rima, knez Boncompagni Ludovisi otišao u poslanstva Francuske i Jugoslavije i izrazio sauešće u ime pučanstva Rima.

Na Kapitolu i na senatu su izvještene zastave na pola stjege.

Guverner Rima je poslao telegrame sauešća načelniku Beograda i pretsjedniku pariške općine.

Talijanski kralj je odredio dvorsku žalost od tri sedmice.

Pretsjednici talijanskog senata i parlamenta poslali su telegrame sauešća jugoslovenskim i francuskim pretsjednicima komore i senata.

Iz Pariza javlja »Gazzettino« da se talijanski ataše za mornaricu kod tal. pariškog poslanstva informirao o času prolaska jugosl. broda »Dubrovnik« sa posmrtnim ostacima Kralja Aleksandra kroz Mesinski tjesnac, kako bi mogla talijanska mornarica odati počast.

»Il Piccolo della Sera« donasja samo odjek tragičnog događaja u svijetu, a prvi članak posvećuje Nj. Vel. Kralju Petru II pod naslovom: »Kako je Kralj-dječak doznao užasnu vijest«.

»Le Ultime notizie« donasja, na čelu brzojav pretsjednika vlade Uzunovića Mussoliniju, koji glasi:

»Sa osjećajem duboke boli molim V. E. da izvoli primiti zahvalu cijelog jugoslovenskog naroda, kao i vlade i moju ličnu, za izraze simpatije plemenitog talijanskog naroda, kao i Vaše lične, u dubokoj boli koju mi svi osjećamo nad gubitkom velikog i neumrlag Kralja Mučenika i Njegove ljubavi za stvari miras«.

Talijanska mornarica, javlja nadalje taj list, poslat će u Mesinski tjesnac, prigodom prolaza »Dubrovnik«, jednu krstaricu sa admiralskim znakovima i jednu flotilu kontratorpiljera, koje će pratiti pogrebni skup od Mesinskog tjesnaca do granice talijanskih teritorijalnih voda.

U dopisu iz Beograda donasja da je u zemlji svuda savršen red i mir.

»Corriere istriano« donasja 11 o. mj. uvodnik iz pera G. M. (Mrak) pod naslovom: »Unitaristički problem Jugoslavije«. Mrak piše taj članak sa stajališta »svoje latinske duše« (nostra anima latina). Nadalje posvećuje cijelu prvu stranicu događajima i registrira oporuku blagopokojnog Kralja i proglas vlade na narod.

»La Vedetta d' Italia« registrira događaje i donasja izvadke iz stranih novina. Objavljuje sažalnice talijanske vlade i javlja da je riječki načelnik Gigante izrazio sažalnicu konzulu Miroševiću. Ujedno izvješćuje da su izvještene zastave na pola stjege na

svim općinskim i državnim zgradama, kao i na konzularnim uredima i svim ladjama u luci.

U zadnjim vijestima registrira izvještaj francuske policije da je jedan od atentatora, Egon Kramer, rođen na Rijeci, pod naslovom: »Jedan Hrvat rođen na Rijeci među drugovima Kraljevog ubojice«.

Talijanske novine od 12 o. mj. pišu:

»Il Giornale d' Italia« posvećuje tragičnom događaju skoro cijele dvije stranice. Pod velikim naslovom preko pet stupaca javlja: »Talijanska mornarica će u Mesinskom tjesnacu pozdraviti tijelo Kralja Aleksandra«. Na tri stupca registrira pisanje strane štampe o događaju i o situaciji u Jugoslaviji. Tako prenaša članak »Intransigeanta« i kaže da je cijeli posvećen Italiji. Citiramo neke pasuse iz tog članka prema »Giornale d' Italia«.

Javlja se, piše Intransigeant, da će talijanska flota pozdraviti jugoslovenski krstaš, koji nosi posmrtnu ostatke Kralja Aleksandra. Ne radi se samo o jednoj protokolarnoj manifestaciji, već je to afirmacija jedne politike. Da se o tome uvjeri dosta je pratiti rimsku štampu, koja je jednoznačna u izjavama da atentat ne može u ničemu promijeniti namjere koje je Duce izrekao u Milanu. S jedne strane približenje talijansko-francusko, a s druge strane sporazum talijansko-jugoslovenski nisu kompromitirani tragičnom smrću dvaju velikih promicatelja mira. Baza za jedan sporazum imala je da bude proučena u Parizu i definitivno utvrđena u Rimu. Po tome se vidi kakovu važnost je imao put Kralja Aleksandra u Francusku.

Jedan mrski zločinac je prekinuo smrtonosnim gestom mirotvorno djelo, kojemu se posvećivala Francuska, ali djelo će biti nastavljeno, u to ne sumnjamo, od g. Doumerguea i od čovjeka kojega on izabere za pomoćnika. Sporazum francusko-talijanski je potreba ne samo za dva naroda već za cijelu Evropu. Sporazum Jugoslavije sa Italijom i Francuskom je neophodan za mir centralne Evrope. Sigurnost da projekti palog ministra neće biti odbačeni, osiguranja koja nam dolaze iz Rima su za nas velika utjeha«.

»Le ultime notizie« donasja na prvom mjestu preko dva stupca masnim slovima: »Talijanska ratna eskadra iskazuje danas u Mesinskim vodama počast tijelu Kralja Aleksandra. Brod »Alberto da Giussano« pratit će »Dubrovnik«. — Posmrtna salva od 21 topovskog hitca«. — Ispod toga piše:

Messina 12 — Admiral Cerio, pomorski komandant Sicilije, odredio je još jučer sve potrebno za iskazivanje vojničkih počasti krstašu sa tijelom Kralja Aleksandra. Računajući sa brzonom »Dubrovnik« na putu u Marseille, predviđa se da će on doći u naše vode u prvim satovima popodneva. Kako je poznato, Ministar mornarice je odredio da pratnja koja dolazi iz Marseillea bude ispraćena od jedne naše eskadre ratnih brodova. U tu svrhu je sinoć došla u luku jedna flotila kontratorpiljera sa brodom »Sauro« na čelu. Kroz noć je stigao admiralski brod »Alberto da Giussano«. Čim izvidnička postaja tvrdjave Spuria opazi pratnju, u kojoj se nalazi krstaš »Colbert« na kojem je francuski ministar mornarice Pietri, dat će signal, i iz naše luke će isploviti flotila sa »Albertom da Giussanom« na čelu. Na sjeveru rta Pelaro će dostići »Dubrovnik«. Od tog časa će naši brodovi biti u počasnoj pratnji. Morska obrana je također odredila počast tijelu Kralja Aleksandra. Određeno je da se u momentu kada pratnja udje u tjesnac, na tvrdjavi San Raineri podigne talijanska i jugoslovenska zastava u pola stjege. U isto vrijeme će se ispustiti posmrtnu topovsku salvu od dvadeset i jednog topovskog hitca po pravilima. Po naredbi ministra mornarice počasna pratnja talijanskih brodova trajat će od časa susreta sa »Dubrovnikom« pa do zalaza sunca. Tada će biti prekinuta i »Dubrovnik« će prosljediti za odredjenu luku, uz pratnju »Colberta« i »Alberta da Giussano«.

Nadalje demantira vijest da je Suk iz Trsta, kao ni Kramer iz Rijeke. Ujedno demantira i vijest da je Jaroslav Novak iz Gorice, jer njegovo ime nije u anagrafskim registrima Gorice.

U dopisu iz Pariza, pod naslovom: »Ispravno držanje Italije«, je visoko cijenjeno u Francuskoj, veli: da je skoro cijela francuska štampa registrirala otvoreno, srdačno i mirno držanje Italije, i da je to držanje Italije, umirujuće za nesigurnu sutrašnjicu.

»Corriere istriano« pod naslovom »Misura« (mjera) govori u početku članka sa dužnim pijetetom o blagopokojnom Kralju, ali na koncu napada neke talijanske listove, koji da su se upustili u političke sentimentalnosti. U članku se kaže da treba dijeliti humane osjećaje od političkih. — Ostale vi-

jesti i registraciju glasova strane štampe donasja kao i drugi listovi toga dana.

»Vedetta d' Italia« registrira događaje na cijeloj prvoj stranici, pod naslovima preko cijele stranice —

»Dirlijiva zahvala Uzunovića i jugoslovenskog naroda Mussoliniju na izrazima jednodušnog sauešća talijanske nacije. — Kako će naša ratna mornarica iskazati počast tijelu Kralja Aleksandra«.

»Il Popolo di Trieste«, uz ostalo, prenaša i članak fašističkog lista u Parizu »La nuova Italia«, u kojemu se izrazuje dubokim pijetetom o Kralju Aleksandru i o Barthou. Osim toga, pod naslovom preko pet stupaca, donasja vijest o počasnoj pratnji talijanske mornarice. Naslov glasi: »Talijanska mornarica iskazuje danas počast tijelu Kralja Jugoslavije Aleksandra«.

Novine od 13 o. mj. donasja:

Le Ultime Notizie« donasja dolazak Nj. Vel. Kralja Petra II u Beograd i sastav talijanske delegacije na pogrebu. U delegaciji su: Princ Aimone di Savoia-Aosta duca di Spoleto, conte Carlo Gloria, adjutant kralja V. Emanuela III, conte Carlo Marzchi di Cellerre, meštar ceremonija, i avijatički pukovnik Silvio Scaroni, počasni adjutant kraljev. Njih će na granici dočekati sekretar talijanskog poslanstva u Beogradu dr. Alessandrini i jedan činovnik jugoslovenskog ministarstva vanjskih posla.

»Il Popolo di Trieste« polemizira sa njemačkim službenim organom Hitlerovim »Voelkischer Beobachter« i uvjerava o miroljubivosti Italije. Ujedno se ograničuje na registraciju izvještaja strane štampe i na izvještaje o istrazi.

»Corriere istriano« piše pod naslovima: »Jugoslavija neće skrenuti od saveza sa Francuskom«. — Glasovi o sporazumu talijansko-francusko-jugoslovenskom. — Ženevska predviđanja Jedna ratna pomorska divizija Italije odat će počast posmrtnim ostacima Kralja Aleksandra — Počasna pratnja »Dubrovnik« kroz talijanske teritorijalne vode. —

Novine od 14 oktobra donasja:

»Il Giornale d' Italia« posvećuje tragičnom događaju stranicu i pol. Pod naslovom: »Pripreme za prenos Kraljevog tijela iz Splita u Beograd« pišu: »Posmrtna pratnja će iz Splita odmah prosljediti prama Zagrebu, gdje će se zaustaviti samo deset minuta«. Pod naslovom »Indenticiranje kraljoubojice«, piše: »Istraga policije će se suziti: nema ništa o komitetu Macedonaca, već se jedino radi o Hrvatima«. Nadalje javlja da je 13 o. mj. ujutro bio u rimskoj pravoslavnoj crkvi parastos za blagopokojnog Kralja, kojemu su prisustvovali svi poslanici akreditovani kod Vatikana i Kvirinala, kao i sve vlasti i mnogobrojno građanstvo.

Dva dopisa iz Pariza su naslovljena: »Potreba da se nastavi sa pomirljivim politikom podučenom u Parizu«, i drugi naslov glasi: »Italija ne cilja na nikakove teritorijalne aneksije«.

»Il Gazzettino« piše o ispraćaju »Dubrovnik« po talijanskim ratnim brodovima u Mesinskom tjesnacu pod naslovima: »Plemeniti gest Duceov — Još jedan dokaz simpatije«. Pod naslovom »Un felice augurio per avvenire«, prenaša vijest agencije Reuter, u kojoj se kaže:

»Priateljski osjećaji iskazani od talijanskog naroda, kao i odjek tih osjećaja u Jugoslaviji, smatraju se kao dokaz da su te dvije države u sadašnjem momentu jedinstvenije nego kroz mnoge zadnje godine, i u tome se vidi sretan početak za budućnost Srednje Evrope«.

»Il Piccolo« javlja tok istrage i bilježi glasove jednog dijela engleske štampe o lojalnom držanju Italije i o naporima talijanske vlade kako tragičan marsejski događaj nebi stvorio poremećenja u talijansko-jugoslovenskim odnosajima.

»Corriere istriano« registrira događaje pod velikim naslovima: »Kralj Petar II aklamiran od beogradskog građanstva«. — Duka di Spoleto će predstavljati Italiju na pogrebu Kralja Aleksandra«.

»La Vedetta d' Italia« donasja program pogrebnih svečanosti i ujedno javlja da je talijanska kolonija u Beogradu poslala telegram sauešća ministru unutarnjih djela (Telegram je potpisao Nascimbene, bivši trgovac u Šibeniku).

»Il Piccolo della Sera« od 15 o. mj. piše o događajima pod naslovima: »Tijelo Kralja Aleksandra bit će izloženo u Zagrebu do utorka«. — Identificiranje ubojice Suverenove. — Nema promjena u francuskoj politici prama Italiji«.

U kratkoj notici javlja da je ubojica Georgijev — Makedonac.

KAKO ZVABLJAJO NAŠE LJUDI ČEZ MEJO

Nesramno postopanje italijanskih obmejnih straž

Hotedršica, oktobra 1934. — (Agis.) — V zahrbtnosti in nesramnosti se prav gotovo ne more nobeden kosati z Italijani. V tem so pravi mojstri! Ob meji v naših krajih imamo že več takih slučajev, mnogokrat katerega tudi prezremo in ga ne zabeležimo. Nič čudnega, za nas so to že vsakdanjosti. Pred tednom je brigadir iz obmejne stražnice v Hotedršici dal poklicati k sebi v stražnico Pavšica Antona, jugoslovanskega državljanca, 53 let starega delavca, očeta treh otrok, po rodu iz Tolmina. Nič hudega sluteč je Pavšič odšel v stražnico, od koder se ni več vr-

nil. Ko so to domači opazili, so prosili pojasnila obmejne stražnike in brigadirja samega, ki pa je izjavil, kot je to že njegova navada ob takih prilikah, da o Pavšiču ničesar ne ve. Na ženino prošnjo in molečevanje, ki je prinesla možu obleko (Pavšič je šel naravnost iz dela in je bil golorok), je brigadir sprejel, vendar pa ni dal o izginulem nobenih pojasnil.

Domačini, ki so imeli že večkrat priložnost spoznati italijansko zahrbtnost, naj bodo v bodoče zelo previdni ter naj ne hodijo v take pasti.

ŠTEVILNE ARETACIJE V IDRIJI

Zgorela je baraka or ganizacije Ballila

Hotedršica, 10 oktobra 1934. — (Agis.) — Pretekli teden je zgorela v Idriji baraka italijanske mladinske organizacije »ballila«. Ogenj so opazili šele proti jutru, ko niso mogli nič več rešiti. Krivda je padla spet na domačine in so jih tudi večje število aretirali in zaprli. Ponovila se je zopet komedija, kot smo jih že vajeni. Naj omenimo le en primer, ki je gotovo najbolj pre-

pričevalen, in sicer požig šole v Krivem potoku. Podrobnosti o požigu v Idriji, nam danes še niso znane. Prepričani pa smo, da bodo naši ljudje spet preganjani, a potem spoznani kot nedolžni. Vse to pa porazno vpliva na Idrijčane in okoličane, kjer se že mesece nepretrgoma, zdaj pod to, zdaj pod drugo pretezo, vršijo preiskave in aretacije kar v masah.

ARETACIJA KMEČKEGA DEKLETA FRANČIŠKE MENART

Vzrok aretacije ni znan

Hotedršica, 11 oktobra 1934. — (Agis.) — Iz Godoviča poročajo, da so danes aretirali Menart Frančiško, staro 27 let, doma iz Godoviča. Prišli so na njen dom karabinerji in jo odvedli v

Novi svet, od koder se ni več vrnila. Vzrok aretacije ni nikomur znan. Aretacija pa je vzbudila silno ogorčenje med prebivalstvom, ki se je vsega tega nasilja že naveličalo.

Franc Jerše iz Rateč na svobodi

po trimesečnem trpljenju po italijanskih ječah

Kranjska gora, 5 oktobra 1934. (Agis.) — Naš list je pred meseci poročal da je na skrivnostni način izginil Franc Jerše, star 37 let, oče šestoro nedorastlih otrok, bivajoč v obmejni vasi Rateče. O njegovi usodi ni nihče ničesar vedel, dokler se ni vrnil. Brigadir obmejne stražnice je bil celo toliko ljubezniv in izjavil, ko je družina iskala pri njem informacij, da je bil Jerše že sojen in obsojen na več let ječe zaradi vojaškega vohunstva v škodo italijanske države. Vendar pa se je Jerše, po trimesečnem prevažanju po italijanskih ječah, končno vrnil domov. Trije meseci ječe, pa so bili trije meseci polni najgrozovitejših muk in trpljenja. Hoteli so ga siloma pripraviti do izjave, da je vohunil v prid Jugoslavije. Ker

Jerše tega ni mogel priznati in mu niso mogli ničesar dokazati, so ga končno poslali domov. Italijanske oblasti v Vidmu pa se niso interesirale samo za stvar, ki so jih natvezile aretirancu, temveč tudi za življenje in delovanje drugih domačinov iz Rateč, katerih poznanje po imenu nad polovico. Zanimajo jih pred vsem ljudje, ki se udeležujejo v kulturnih in prosvetnih organizacijah, najbolj pa oni, ki to vodijo. Kakšno korist imajo od tega italijanske oblasti, ne moremo si misliti. Rateče so vendar popolnoma slovenska vas v Jugoslaviji in je lahko vsak vaščan, oziroma je dolžnost vsakega, ki mu okoliščine dopuščajo, da se udeležuje v kulturnem in prosvetnem delu.

POTOVANJE V ITALIJO NI VARNO

Rakek, 4 oktobra 1934. — (Agis.) — Iz Postojne poročajo, da so italijanske obmejne oblasti na tamkajšnji železniški postaji pred tedni aretirale nekoga potnika, ki je prišel iz Jugoslavije z rednim italijanskim potnim listom. Aretiranec se baje imenuje Ličen Mihail, po poklicu mizar in je doma nekje blizu Rihemberga, kamor je bil tudi namenjen. Aretiranega Ličena so

vkljenjenega oblasti odgnale iz Postojne, a ni znano kam, ker ni o njem nobenega sledu več. Kot zgleđa, potovanje v Italijo ni več varno. Pod eno ali drugo pretezo te aretirajo in odženejo v jetniško celico, kjer moraš potem mesece in mesece čakati, da lahko dokažeš, da si nedolžen. Tega postopanja bi pač bilo lahko že enkrat konec.

Posebno sodišče zopet na delu

(Številne obsodbe.)

Trst, 14. okt. 1934. (Agis.) — Včeraj so bili postavljeni pred sodišče za zaščito države v Rimu Giovanbattista Basello, Edoardo Tesorato, Fermo Bier, Giovanni Fiorese, Mario Lizzero, Norino Salsuro, Settimio Flappe, Adolfo Lazzardi, Aldo Paolini, Raffaele Bertoglio, Egisto Varno in Giuseppe Buiatti. Obtoženi su obnove komunistične stranke in pro-

pagande v Čedadu, Galianu, Rupignaccu in okoliških vaseh. Oproščen je bil samo Buiatti. Basello je bil obsojen na 8 let in 4 mesece ječe, Tesoratto na 7, Bier na 6 in 2 mesece, Fiorese in Lizzaro na 6 let, Salsuro, Flappe in Lazzardi na 4, Paolini, Bertoglio in Varno na 3 leta ječe. Vsem sta bili odpuščeni 2 leti zaradi zadnje amnestije.

TO JE DVATISOČLETNA KULTURA!

Italijanska šola, ki naj bi služila poltlančevanju naše dečave ne dosega svojega namena. To priznavajo v redkih trenutkih iskrivosti tudi fašisti sami. Nekaj drugega pa bo, žal, le doseglja ta moderna mučnica: to, da bo naša mladina zapadla v popoln analfabetizem. Oropali nas bodo naše kulture, svoje »dvatisočletne« pa nam ne bodo mogli nikdar vsiliti, ker hoče naš narod ostati — balkanski. In to je za nas silice rimske kulture posebno opasno!

Naj govori naše ljudstvo! Priobčujemo odlomek iz pisma briške matere in celo pismo tržaškega otroka, ki je končal III. razred osnovne šole:

novе knjige, četudi niso stare nič strgane in zamazane. Tako kupujemo za vsakega otroka posebe nove a enake knjige, ki so še dražje, ker imajo prilipljene neke marke. Otroci pa so kljub vsem knjigam vedno bolj neumni in nevedni...

Draga mama! Še enkrat ti pišem, da pridme pogne. Sedaj tudi nona me smieram carci. Ses šolo je slo dobro; sen imel u R... eno dvoico, tuchile sen imel use eden. Ses Mileno snan da gre dobro v šoli. Jast se ne gren copat in teta mi bo cupila en salvagente in tacrat bon šel se copat. Nono mi parnese o bresque o zimbare, frusche o armoline. S odlica spreclavalo sen odobu eno pusco en pas eno obleco eno knigo eno maizo.

Sdal pa posdrave in poljube Lahconoc! Zorko.

To je napravila iz naših otrok — »dvatisočletna kultura«

ZNANI ŠTANDREŠKI FAŠISTIČNI KAPLAN PREMEŠČEN ZARADI NEMORALA

Na kakšen način je štandreški poštar zgubil službo — Vlačugarsko življenje kaplana — Po odhodu pustil 1000 lir dolga

Gorica, 13 oktobra 1934. (Agis.) — Pred letom dni je prejšnji zloglasni fašistični administrator Sirotti pridell štandreški župniji novo »moč«, da ne bi bil tamkajšnji slovenski župnik preobložen z delom. Sicer pa je to bila samo gola preteza. Prej je štandreška župnija istotako lepo shajala tudi brez fašističnega kaplana. Sirotti pa je hotel s to potezo našemu ljudstvu po svojih zvestih pristaših škodovati. Novodošli italijanski kaplan se je povsod vtikal le v politične zadeve. Kot zagrizen fašist je silil otroke, da so pozdravljali po fašistovski, govorili italijansko in drugo. O teh stvarih je naš list pred nekaj meseci že poročal. Sedaj smo doznali nove dogodivščine tega novega eksponenta fašistične kulture, o katerem na žalost ne vemo za enkrat njegovega cenjenega imena in niti ne drugih podatkov. Ko je bila pred kratkem bira za cerkev, sta v ta namen pobirala štandreški župnik in omenjeni kaplan. Zgodilo pa se je, da je župnik mnogo več prejemal nego on, kar ga je silno razkačilo. Ko je pobiral bero je prišel tako tudi k štandreškemu poštarju. Njegova hčerka mu je povedala, da so že nekaj dali v ta namen župniku. S tem je bil že ogenj v strehi. Takoj nato je šel kaplan naznanit poštarja pristojnim oblastem, katerim je bogve kaj natvezil. Nič hudega sluteči poštar je bil nekoga dne, kar na

lepem odpuščen iz službe in tako vržen na cesto. To njegovo dejanje je zbudilo ogorčenje in vsi so se zgrajali nad takim početjem že itak nepriljubljenega kaplana. Razen pretiranega fašističnega nagnenja in zagrizenosti, s katerimi se je spotikal ob slovenske otroke in vaščane, kar ni bilo v nikakem skladu z njegovim poklicom, je imel še druge »lepe« lastnosti. Po vasi so se že precej časa raznašale vesti o njegovem nemoralnem življenju. Tu pa tam ga je kdo videl v družbi z raznimi deklicami dvomljive moralnosti. Praviijo tudi, da so ga videli z vlačugami v štandreškem polju. Končno so te vesti o njegovem razuzdanem življenju prišle na uho tudi višjim cerkvenim oblastem v Gorici. Usmiljeni bratje (Fatebene fratelli, Villa G. Giusta) iz Gorice so baje vso to zadevo spravili naprej in čez nekaj časa je bil ta nemogoči kaplan vendarle odstavljen. Pustil pa je za seboj dokaj »vidne« sledove. Plačal ni ne stanovanja in ne hrane, kjer je stanoval. S svojim odhodom je pustil okrog 1.000 lir dolga. Po dolgem prerakanju ga je pa vendar morala plačati občina. Ko je odšel se je štandrež oddahnil. Veseli nas, da so oblasti posegle vmes. Naše ljudstvo v nobenem oziru ne potrebuje takih ljudi, ne v političnem in ne v cerkvenem. Taki ljudje netijo samo preprire in delajo zgago med mirnim ljudstvom.

SPOMENI NA GORIŠKEGA ADMINISTRATORJA SIROTTIJA

Sirottiјеvo birmansko poslovanje po deželi

Gorica, okt. 1934. (Agis.) — Te vesti so nam prispale z zakasnelostjo, toda kljub temu pomena in veljave zaradi daljše časovne razlike ne bodo zgubile in jih zato priobčujemo. Sirotti je birmoval v raznih krajih goriške dežele, tako tudi v Tolminu in v Cerknem. Prebivalstvo pa je bilo skoro soglasno proti temu, da bi sploh on birmoval, le kjer je vsilil svoje birmovanje, se je izvršila podelitev tega zakramenta v kaj čudnih okoliščinah. Ljudstvo ga ni skoro nikjer sprejemalo kot se navadno sprejemajo višji pastirji. Nikjer niso napravili niti najmanjšega slavoloka, ne dugih okrasitev z venc. Ker ni bil napovedan čas, ni zato nihče prav točno vedel, kdaj pride. Prikradel se je zadnji trenotek s svojim avtomobilom in iz strahu pred maš-

čevanjem, ni birmal vrste birmancev izven cerkve, ampak je izvršil birmovanje samo v cerkvi. Na vseh straneh so ga čuvali straže karabinerjev, katere je, ko je stopil v cerkev, pozdravil z dvigom roke. Predvidena je bila tudi blagoslovitev renovirane spominske cerkvice v Javorci. Toda blagoslovitev je v zadnjem trenutku odpadla baje kar se je bal za svojo kožo. Fašisti so bili pri tem deležni velikega razočaranja. V Cerknem je bil njegov sprejem skrajno hladen. Brž po birmanju jo je takoj odkuril s svojim avtomobilom v Gorico. Ljudstvu se je v splošni zdelo, da birmo sploh ne bo. Vsem pa je potem bilo žal, da ni bila na kakšen način prenešana vsaj za leto dni, da bi druge bolj vredne roke birmovale našo mladino.

Italija sprema rat!

UTRJEVANJE MEJE IN DRUGE VOJAŠKE NAPRAVE

Številna vojaška dela na vseh straneh

Trst, 10. okt. 1934. (Agis.) — Naš list je že poročal, da so vojaške oblasti odredile posebna dela vojaškega značaja pri vseh prometnih zgradbah. Minirali so vse tunele in mostove na železnici od Gorice do Podbrda. Ravno tako tudi mostove na navadnih cestah. Tako n. pr. v Bači, Tolminu, čez Tolminko, v Volčah čez Sočo in nešteto drugih. Utrdjenega dela v goratem kraju druge se izvajajo kljub pozni jeseni na sledečih točkah: v Ratečah pri Beli peči, kot smo že pisali v »Istri«, potem na južnih bregovih Mojstrove in Priskanka, v gričastem terenu Smrečja pod Bogatinom, na Možicu in Baškem sedlu ter na Poreznu. — Na Bogatinu dela skupina 70 delavcev, ki imajo vrtnale stroje postavljene v dolini Tolminke. Na utrdbeno zono Smrečja pelje žična vzpenjača. Ob vznožju žične vzpenjače je pripravljeno vso polno kosov iz litega železa za postavke težke artiljerije za približno 28 težkih topov. Vsi delavci, ki so zaposleni pri teh delih so iz notranjosti Italije. Plačani so zelo slabo in postajajo vedno bolj nezadovoljni, posebno zaradi sistema iz-

koriščanja od strani podjetij, ki jim za hrano zaračunajo skoro celo plačo, tako da ne morejo pošiljati nikakih prihrankov svojim družinam. Da se ne bi zgodilo kaj neprijetnega, jih čuvalo karabinerji kot pri vseh drugih fortifikacijskih delih v naši deželi. Vzdrževanje same meje kopljejo na več krajih. Tako n. pr. delajo pod sedlom Globoko, pod Voglom, na Baškem sedlu globoke kaverne. Za utrdbena dela v Baški dolini, na Možicu in Poreznu dovažajo material ponoči skrivaj z železnice. V utrdbenih delih Priskanka kopajo v gorske stene globoke galerije, pri katerih manjka samo nekaj desetnih metrov, da ne prevrtajo na jugoslovansko stran. Namen je namreč jasan. Ob priliki bi skopali še ostale metre in tam postavili topove, ki bi bili pravzaprav že na naši strani. Veliko škodo trpijo dvolastniki z jugoslovanske strani, ki se ne smejo zaradi paše podajati v te kraje, ker jih takoj zaprejo pod sumnja špijonaže. — Letos ni bilo v goratem kraju nobenih večjih vojaških manevrov ter so imeli večje le domači garnizoni.

BLAGOSLOVITEV VOJAŠKIH NAPRAV V TOLMINSKIH RAVNAH

Tolmin, okt. 1934. (Agis.) — V Tolminskih Ravnah, planinski vasi nad Tolminom, ki šteje komaj 6 hiž, nad katero gre meja, so vojaške oblasti postavile miliciarsko in finančno vojašniško. Svečanostna blagoslovitev se je izvršila 10. junija t. l. Te cerimonije so se udeležile številne vojaške, politične in civilne oblasti pri kateri niso seveda manjkali razni tolminski fašisti. Kmetje iz Zalaza in Ravni so zato več dni delali roboto na poti do Ravni. Na sam dan blagoslovitve niso pustili nobenega k maši v Tolmin, samo da bi bilo več prebivalstva navzočega pri teh svečanostih.

VJENČANJE

Dne 7 o. mj. vjenčali su se u Zagrebu gosp. Ladislav Škert, rodom iz Goričke sa našom Istrankom Ottilijom Fabijan, kćerkom uglednog člana »Istre« u Brodu i vrlor rodoljuba g. Šime Fabijana iz Boruta. Mladom paru iskreno čestitamo i želimo obilje sreće.

ZBOR PRIMORSKIH AKADEMIKOV

V petek 26. oktobra 1934 bo ob 20 uri redni semestralni občni zbor kluba jugoslovenskih akademikov iz Trsta, Gorice in Istre v Ljubljani. Občni zbor se vrši v novem klubovnem lokalu v Areni Narodnega doma (vhod iz Bleiweisove ceste).

Dnevni red je sledeči:
1. Počastitev spomina blagopokojnega Viteškega Kralja Aleksandra I. Uedinitelja.
2. Citanji zapisnika zadnjega občnega zbora.

3. Poročila odborikov.
4. Poročilo revizorskega odbora.
5. Sprememba pravil.
6. Slučajnosti.
Udeležba vseh članov obvezna. Ob tej priliki opozarjamo, da morajo vsi stari člani ponovno obnoviti vpis v klub.

Odbor.

DAR DRUŠTVU »ISTRA« U ZAGREBU

Gospodin N. N. darovao je društvu »Istra« u Zagrebu dinara 2000.— Društvo »Istra« se plemenitom darovatelju najljepše zahvaljuje

»JADRANSKI KALENDAR«

Jedna emigrantska edicija puna sadržaja

Slovenska škola u Trstu.

SADRŽAJ:

Dr. Ivan M. Čok: Uvodna riječ.
 Drago Gervais: Bog, domovina!
 Lujo Vojnović: Oko Rapalskog ugovora.
 Rezijanec: Rapalo ali Pariz.
 Jurina i Franina.
 R. Katalinić-Jeretov: Moja posljednja posjeta kod dr. M. Laginje.
 Srećko Kosovel: Balada.
 Mieczysław Malecki: Slaven-ski govori u Istri.
 Ernest Radetić: Priz hiže i hi-žišta.
 Ivo Grahov: Solnce.
 Jurina i Franina.
 Mate Balota: Lončari.
 Saša Santel: O ženski narodni noši v Julijski Krajini.
 Dr. Fran Ilešić: Moje uspome-ne na Istru.
 Dr. Lavo Čermelj: Zasebne slovenske ljudske šole v Trstu.
 Ernst Mumelter: Borba Ju-žnog Tirola za materinji jezik.
 Ciril Kosmač: Ogorek.
 R. Katalinić-Jeretov: Orkvi-ca mala kraj mora.
 Viktor Car-Emin: Prvi susret s Franom Flegom.
 Drago Gervais: Moj sin.
 J. p.: Koprski škofje in naš narod.
 Charles Loiseau: Lažno tali-janstvo Rijeke.
 Ferdo Delak: Sušaški film.
 Drago Gervais: Jugo.
 B. Kaštelovica: Seduta je otprta.
 Drago Bajec: Pesem primor-skih emigrantov.
 Mate Balota: Zima.
 m. m.: Fašizmi.
 F. Horvat-Kiš: Pop Luka Kirac.
 Tone Peruško: Prvi i posljed-nji hajduk.
 Bogomir Magajna: Arnaldova drevesca.
 Nikola Zic: Hrvatska toponoma-stika u Istri.
 Antun Bonifačić: Vazam.
 Antun Bonifačić: Ribari.
 M. G.: Pučka popijevka u Istri.
 Karel Širok: Kakor da je mr-lič v hiži.
 Ciril Kosmač: Obisk.
 Dr. Miran Kajin: Zadrugar-stvo u Istri.
 Anica Černejeva: Peter Kle-pec.
 Š. K.: Italijanski fašizem v borbi za Jadransko morje.
 Ante Kalac: Jadranskomu moru.
 Dr. Hugo Werk: Slavenstvo Za-dra kroz istoriju.
 Drago Gervais: Kmeti.
 Narte Velikonja: Narodni mu-čenik.
 Igo Gruden: Vizije.
 J. A. Kraljić: Lošinj.
 Ante Gerbec: Dan v ječi.
 Drago Gervais: Mirne starega grada.
 Miran Kajin: Jedan naš zabo-ravljeni junak.
 Viktor Car Emin: Glas zvona.
 Drago Gervais: Noć na Kvar-nere.
 L. Legiša: Iz starih predalov.
 Igo Gruden: Pomladni veter.
 Mirko Breyer: Iz stare hrvat-ske književnosti u Istri.
 R. Katalinić-Jeretov: Dva vrana.
 Ante Gerbec: Filozof.
 Igo Gruden: Begunci.
 R. Katalinić-Jeretov: Tri kaleba.
 J. J. Bazeli: Narodna radnička or-ganizacija u Puli.
 Zvane Kastavac: Marina kru-na Vozu.
 R. Katalinić-Jeretov: Gra-diću moj lepi.

Karel Širok: Umrl je Jezus.
 Srećko Kosovel: Mati čaka.
 Ante Dukić: Zagreb i Istra.
 Drago Gervais: Sni kmeta.
 Lojze Bizjak: Spomini iz vojne.
 Viktor Car-Emin: Agonija jednog istarskog lista.
 Jurina i Franina.
 Bogomir Magajna: Ireneja.
 Kostas Nikolaidis: Dode-kanez.
 Mate Dvorničić: Daj mi kapju mora.
 Prof. Marin Pavlinović: Kulturne i političke veze Dalmacije i Istre.
 Igo Gruden: Nabrežinskim kam-nolomcem.
 Anica Černejeva: To ni tako.
 L. Legiša: Slovensko časopisje na Primorskem.

I. Gruden: Pesem treditistov.
 Kalendar je ukrašen sa 63 slike (ilu-stracije, vinjete, fotomontaže, faksi-mili itd.). Cijena 10 dinara.

* Radi nepredvidjenih vanredakcijskih razloga kalendar nije mogao izići prvog septembra. Molimo naručitelje da to uzmu u obzir. Kalendar će sigurno izići koncem ovog mjeseca. Molimo one, koji su već poslali novac da se ustrpe i da nam oprostite to zakašnjenje. Ponavljamo, da su razlozi za zakašnjenje bili nepredvidjeni i vanredakcijski.

* Mali džepni kalendar »SOCA« izlazi u isto vrijeme kada i »Jadranski ka-lendar«. I on je zakasnio iz istih razlo-ga. Cijena kalendara »SOCA« je 8 dinara. Ko naruči oba kalendara zajedno, dobit će ih franko — za 18 dinara, —

POČAST ZAGREBAČKIH EMIGRANATA VITEŠKOM KRALJU ALEKSANDRU I. UJEDINITELJU

KOMEMORACIJA — TELEGRAM KR. NAMJESNIŠTVU

Društvo »Istra« je sazvalo u petak 12 o. mj. na žalobni sastanak u veliku dvoranu »Kola« sve emigrante, da se odade počast blagopokojnom Kralju Ujedinitelju. Te večeri je dvorana »Kola« bila dupkom puna naših emigranata. Dohrlili su svi od najsiromašnijih sa periferije do onih iz središta grada. Pitomci Istarskog dječakog internata došli su pod vodstvom svoga upravitelja i svojih odgojitelja.

U svečanoj tišini, ispod Kraljeve slike ovijene crnim florom, održao je komemo-rativni govor dr. Miran Kajin. Saslušao pažnjom i prekidano često jecajima, iznio je herojski život Velikog Kralja i tragični svršetak. U dirljivom polsatnom govoru često se navratio na Kraljevu ljubav za siromašne i prognane. Na koncu je cijela dvorana odala počast Mrtvom Kralju uz budljivim trokratnim »Slava mu!«

Iza toga je g. Jakov Vivoda pročitao svoju pjesmu, koju je sastavio za tu žalobnu prigodu. I ta dirljiva pjesma je bila saslušana punom pažnjom. Prvi stihovi te pjesme glase:

Prignimo glave, Istrani, braćo,
 Gorki je došo sada nam čas,
 Budimo hrabri — Kralj nam je mrtav,
 Koji je mnogo volio i nas!

Iza toga je predsjednik društva »Istre« g. Ivan Stari predložio da se pošalje slije-deći telegram Kraljevskom Namjesništvu: Kraljevskom Namjesništvu Beograd

Istrani u Zagrebu duboko ucviljeni nad gubitkom Viteškog Kralja Aleksandra I Ujedinitelja sa žalobnog zbora podastiru Kraljevskom Namjesništvu izraze svoje boli i žaljenja nad svirepim zločinom za-vjetujući se slijediti vjerno stope Velikog Kralja-Mučenika i dati svoje živote za amanet kojeg nam je ostavio. Izjavljujemo

U četvrtak, na dan sahrane blagopokoj-nog Kralja, održali su pitomci dječakog in-ternata dirljivu komemoraciju.

U šest sati naveče su se sakupili svi u učionici. U proćelju na zidu je velika zastava uokvirena u crno, a na njoj slika blagopo-kojnog Kralja također uokvirena crnim florom. Slika je ukrašena grančicama ci-presa, a nad njom je krst. — Ispod slike natpis: »Čuvajte Jugoslaviju!«

Iza uvodnog govora direktora g. Dema-rina, jedan učenik V razreda klasične gim-nazije deklamirao je posljednju pjesmu Ri-karda Katalinić-Jeretova: »Našem dobrom mrtvom Kralju Heroju, i Mučeniku«. Iza njega je jedan mali učenik III razreda, re-citirao svoju pjesmu, koju je za tu prigodu ispevao, pod naslovom »Posljednji poz-drav Velikom Kralju Mučeniku«. Pjesmu Danka Andjelinića »Naš mrtvi Kralj« re-citirao je jedan učenik VI razreda. Iza toga je jedan stariji pitomac, učenik VII razreda real. gimnazije održao vrlo dirljiv kome-

nesalomljivu vjernost i odanost Nj. Veličanstvu Kralju Petru II. — Društvo »Istra« Zagreb.

Prigodom dolaska u Zagreb posmrtnih ostataka Kralja-Mučenika, dočeku na pe-ronu su prisustvovali u ime emigracije gg. Stari, dr. Kajin i Iveša, i oni su se prvi, u ime emigracije, poklonili pred tijelom Viteškog Kralja.

Te večeri su i članovi »Istre« korporativno došli pred stanicu da se zadnji put poklone Kralju-Mučeniku. U toj žalosnoj povorci je bilo i žena i muškaraca, a i malene djece.

Budući da je vlak zakasnio i da je bila velika navala naroda, na naše emigrante je došao red tek iza 2 sata po ponoći, ali svi su oni ustrajali na svojim mjestima, kako bi ispunili taj čin ljubavi i odanosti poklonivši se mrtvom tijelu Viteškog Kralja-Ujedinitelja.

Te večeri su i članovi »Istre« korporativno došli pred stanicu da se zadnji put poklone Kralju-Mučeniku. U toj žalosnoj povorci je bilo i žena i muškaraca, a i malene djece.

Budući da je vlak zakasnio i da je bila velika navala naroda, na naše emigrante je došao red tek iza 2 sata po ponoći, ali svi su oni ustrajali na svojim mjestima, kako bi ispunili taj čin ljubavi i odanosti poklonivši se mrtvom tijelu Viteškog Kralja-Ujedinitelja.

U četvrtak, na dan sahrane blagopokoj-nog Kralja, održali su pitomci dječakog in-ternata dirljivu komemoraciju.

U šest sati naveče su se sakupili svi u učionici. U proćelju na zidu je velika zastava uokvirena u crno, a na njoj slika blagopo-kojnog Kralja također uokvirena crnim florom. Slika je ukrašena grančicama ci-presa, a nad njom je krst. — Ispod slike natpis: »Čuvajte Jugoslaviju!«

Iza uvodnog govora direktora g. Dema-rina, jedan učenik V razreda klasične gim-nazije deklamirao je posljednju pjesmu Ri-karda Katalinić-Jeretova: »Našem dobrom mrtvom Kralju Heroju, i Mučeniku«. Iza njega je jedan mali učenik III razreda, re-citirao svoju pjesmu, koju je za tu prigodu ispevao, pod naslovom »Posljednji poz-drav Velikom Kralju Mučeniku«. Pjesmu Danka Andjelinića »Naš mrtvi Kralj« re-citirao je jedan učenik VI razreda. Iza toga je jedan stariji pitomac, učenik VII razreda real. gimnazije održao vrlo dirljiv kome-

morativni govor. Pitomci su suznim oči-ma pratili tronute riječi svoga druga. Na koncu je savršeno izrecitirao Živojinovi-ćevu pjesmu »Mrtav je Kralj« jedan pito-mac učenik VIII razreda real. gimnazije.

Iza toga se direktor obraća kratkim go-vorom učenicima. Ističe njihovu žalost ovih dana i njihov veliki interes za događaje, koji se očitovao u nestrpljivom praćenju novinskih i radijskih vijesti. Podvlači da je omladina internata osjetila još dublje od ostale omladine smrt Velikog Kralja, jer je ta naša omladina u posebnom položaju. Završuje obećanjem da će ići putokazom Velikog Kralja.

Toj dirljivoj komemoraciji su prisus-tvovali u ime Kuratorija internata pretsjed-nik dr. Fran Brčić, u ime Jugoslavenske Matice tajnik g. Fran Baf, a u ime društva »Istra« tajnik g. Ante Iveša.

U subotu naveče će održati sličnu ko-memoraciju i žensko odjeljenje internata.

ŽALOBNA SJEDNICA „JUGOSLAVENSKE MATICE“ U ZAGREBU

U četvrtak 11 o. mj., u 7 sati. Ba-novinski odbor Jugoslavenske Matice za Savsku banovinu održao je žalobnu sjednicu.

Potpredsjednik gosp. Dragutin Mičić, pukovnik u p., u čuvstvenom i dirljivom je govoru iznio, kako je bolno ranila sva srca naše Otadžbine i kako je bolno odjeknula u čitavom kulturnom svijetu tragična smrt našega ljubljenoga vladara, Njegova Veličanstva Viteškog Kralja Aleksandra I. Spomenuo je, kako su se od našega ujedinjenja digli protiv nas zli duši i složile sve paklenske sile, a kako je naš blagopokojni Kralj borio se viteški protiv tih zlih duhova i paklenskih sila i kakve je sjajne uspjehe postigao. Sada, kada je imao da njegovi uspjesi budu krunisani na svetom fran-cuskom tlu, paklene su sile upregle sve svoje moći, da našoj radosti i naprave tragičan svršetak. I uspjele im je, da podlom i izdajničkom rukom ubiju našega velikog i viteškog Kralja, koji nam

KOMEMORACIJE ZA BLAGOPOKOJNOG KRALJA ALEKSANDRA U SARAJEVU

Udruženje emigranata iz Italije »Gor-tan-Bazovica« u Sarajevu, održalo je, dne 11 oktobra o. g. komemorativnu sjednicu za blaženopokivšeg Kralja Aleksandra I. Sjednicu je otvorio g. dr. Karabajić pretsjednik Udruženja sa jednim toplim go-vorom, osvrćući se na riječi, koje je blaže-nopokivši Kralj na samrti puštajući svoju plemenitu dušu rekao: »Čuvajte mi Jugo-slaviju«.

Poslije toga čita se brzojav namijenjen Kraljevskom Namjesništvu, koji glasi: Kraljevskom Namjesništvu Beograd. Duboko ožalošćeni velikom nesrećom koja je zadesila ceo naš narod tragičnom smrću našeg Uzvišenog i Velikog Vojde Nj. Vel. Kralja Aleksandra I. iskazujemo svoje najdublje saučesće.

Udruženje emigranata iz Italije Gortan-Bazovica Sarajevo.

SOŽALNA BRZOJAVKA PRIMORSKIH AKADEMIKOV

Dne 11 oktobra popodne ob štirih je imel klub jugosl. akademikov iz Trsta, Go-rice in Istre v Ljubljani svojo žalno sejo radi tragične smrti Viteškega Kralja Alek-sandra I. Ujedinitelja.

Na tej seji je bila med drugimi ukrepi in navodili članstvu odposlana brzojavka Maršalatu dvora.

BRZOJAVNA SAŽALNICA BANOVINSKOG ODBORA JUGOSLAVENSKE MATICE U ZAGREBU

U času, kada je tijelo blagopokojnoga Kralja Ujedinitelja ležalo na odru u Za-grebu uputila je Jugoslavenska Matica, Ba-novinski odbor u Zagrebu ovu depešu: Njegovom Kraljevskom Veličanstvu Kraljeviću Tomislavu Beograd

Tugujući nad odrom Velikoga nam Kra-lja Ujedinitelja upućujemo Vašem Kraljev-skom Veličanstvu kao uzvišenom pokrovi-telju Jugoslavenske Matice i čitavom Kra-ljevskom Domu naše najbolnije saučesće nad gubitkom predragoga Vam Oca. U tom prebolnom času zavjetujemo se, da će Ju-goslavenska Matica Savske banovine u za-jednici sa ostalim svojim posestrimama odano i uz spremnost na sve žrtve pora-diti na tome da cjelokupni jugoslavenski narod ostane vjeran historijskoj oporuci svoga Viteškoga Kralja Ujedinitelja; da čuva njegovu i svoju ljubljenu Jugoslaviju. Bila vječna slava Kralju Mučeniku.

ODASLANSTVO JUGOSLAVENSKE MATICE IZ ZAGREBA I SPLITA U BEOGRADU

Banovinski odbor Jugoslavenske Matice u Zagrebu izaslije kao svoje predstavnike pri ukupu smrtnih ostataka Velikoga nam Kralja Ujedinitelja Mučenika svoga pretsjednika g. dra Živka Petričića, ministra na r. i narodnog poslanika te g. ravnatelja Hinka Sirovatu, odbornika i počasnog pretsjednika Podružnice Jugoslavenske Ma-tice u Osijeku. — Oni će prema brzojavnoj zamolbi zastupati i Banovinski odbor Ju-goslavenske Matice u Splitu.

KRALJ VITTORIO EMANUELE NJ. VEL. KRALJICI

Vijest o gubitku Njegovog Veličanstva Aleksandra, žrtve užasnog atenta-ta, duboko je uzbudila Kraljicu i Mene. Molim Vaše Veličanstvo da primi naj-življe saučesće u žalosti koja je tako surovo pogodila Kraljevski Dom i jugo-slovenski narod. Primite uvjerenje o vrlo dubokom učešću koje uzimamo u bolu koji je prouzrokovao tragični do-gadaj.

NJEGOVA SVETOST PAPA NJ. VEL. KRALJICI

Bolno dirnuti tragičnom vješću o odvratnom zločinu, koji je pokosio ži-vot Njegovog Veličanstva Kralja Alek-sandra, hitamo da izrazimo Vašem Veličanstvu i cijelom jugoslavenskom na-rodu naša iskrena osjećanja žalosti ko-ji-ma saučestvujemo u Vašoj žalosti i da ćemo se moliti da nebo spusti svoju milost i utjehu na Vaše Veličanstvo, Kraljevski Dom i čitav narod.

U FOND „ISTRE“

Ivo Klarić, Maribor za fond »Istre« nemoguće lično pri-sustvovati sahrani Nj. Vel. Viteškog Kralja Aleksan-dra I Ujedinitelja. Slava Mu! Din 60.- U prošlom broju objavljeno . . . 33.772.60

Ukupno . . . Din 33.832.60